

FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI CIVILI

IMHALLEF

ONOR. GEOFFREY VALENZIA B.A., LL.D.

Seduta ta' nhar il-Gimgha, 30 ta' Marzu, 2001.

Numru 62

Citazzjoni Nru: 453/95GV

Doc. 53-01

**Joseph Agius u b'nota tal-21 ta' Marzu, 1997
Alfred Micallef assumu l-atti tal-kawza minflok
Joseph Agius illi ma baqghax jesplika
il-mansjonijiet tieghu ta' Direttur tas-socjeta'
attrici, u Paul Abela ghan-nom u in
rappresentanza tas-socjeta' Medigrain Limited**

vs

**Peter Cassar Torreggiani u Christopher Cassar
Torreggiani ghan-nom u in rapprezentanza
tas-socjeta' Cassar Company Limited**

Il-Qorti,

PRELIMINARI

Rat ic-citazzjoni li permezz taghha gie premess illi s-socjeta' attrici hija kreditrici tas-socjeta' konvenuta fis-somma ta' tnax-il elf, tlett mija u tlieta u sebghin lira u erbgha u ghoxrin centezmu (Lm12,373.24,0) prezz ta' qamh lilha mibjugh u kkonsenjat mis-socjeta' attrici.

Premess illi s-socjeta' konvenuta nonostante l-fatt li giet diversi drabi interpellata thallas, naqset.

L-atturi nomine talbu li din l-Onorabli Qorti, ghar-ragunijiet premissi:

1. tikkundanna lill-konvenuti nomine jhallsu lis-socjeta' attrici s-somma ta' Lm12,373.24,0 fuq imsemmija.

Bl-ispejjez komprizi dawk tal-mandat ta' sekwestru tal-erbgha w ghoxrin (24) ta' Marzu 1995 u bl-imghax legali mit-tmienja w ghoxrin (28) ta' Dicembru 1994 kontra l-konvenuti nomine.

Rat id-dikjarazzjoni tal-atturi nomine a fol. 2 tal-process;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet u kontro-talba tal-konvenuti nomine a fol. 12 et seq fejn eccepew illi:

1. Il-kreditu pretiz mill-atturi nomine ma hux dovut ghax huwa pacut ma' somma akbar dovuta mill-atturi nomine lill-konvenuti nomine skond kontro-talba li qieghda ssir f'dawn l-istess atti;

Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet ta' l-atturi nomine ghall-kontro-talba tal-konvenuti nomine a fol. 18 fejn eccepew:

1. Illi t-talbiet tal-konvenuti nomine ghandhom jigu michuda peress illi huma nfondati fil-fatt u fid-dritt.

2. Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat il-verbal a fol. 43 tal-process;

Rat id-decizjonijiet preliminari a fol. 62, 78 u 122;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti ezibiti;

Semghet ix-xhieda bil-gurament;

Rat in-noti tal-partijiet

TALBA

L-attur noe talab li s-socjeta' konvenuta tigi kundannata thallas is-somma ta' tnax il-elf, tlett mija u tlieta u sebghin lira Maltin u erbgħa u ghoxrin centezmu (Lm12,373.24) prezz ta' qamh lilha mibjugħ u kkonsenjat mis-socjeta' attrici.

ECCEZZJONIJIET

Is-socjeta' konvenuta eccepjet illi l-kreditu pretiz mill-attur nomine ma huwiex dovut ghax huwa pacut ma somma akbar dovuta mill-atturi nomine lill-konvenut nomine skond kontro-talba li saret f'dawn l-istess atti. Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

KONTRO-TALBA

Ma l-istess nota tal-eccezzjonijiet is-socjeta' konvenuta fil-fatt pprezentat kontro talba fejn ppremettiet illi bi skrittura tas-7 ta' Ottubru, 1992, il-konvenuti nomine kienu xtraw mingħand l-atturi nomine sitt t'elef tlett mija u tnejn u disghin tunnellata qamh bil-patt interalia illi:

“Cassar company agreed to purchase from Medigrain up to 6,700 tonnes of US No.2 NS/DNS milling wheat at the price of US\$140 per tonne C & F (original purchase price), plus all charges amounting to Lm6.18 per tonne totaling Lm50.55 per tonne ex silo, excluding PSF.”

Premettiet ukoll illi l-konvenuti nomine effettivament hallsu skond dawn ic-cifri u illi sussegwentament il-konvenuti nomine saru jafu illi c-charges li tagħhom kellhom ihallsu skond il-ftehim ma kienux ta' sitt liri u tmintax il-centezmu

(Lm6.18) kull tunnellata kif indikat fl-iskrittura izda ta' erba' liri u tmintax il-centezmu (Lm4.18) kull tunnellata kif ser jirrizulta waqt it-trattazzjoni u illi ghalhekk il-konvenuti nomine hallsu zewg liri (Lm2.00) zejda kull tunnellata, b'kollox tnax il-elf seba' mija u erbgħa u tmenin lira (Lm12,784) zejda u illi dan l-ammont li thallas indebitament għandu jintradd lura.

Għalhekk talbu lill Qorti:

1. Tiddikjara illi c-cifra ta' Lm6.18 murija bhala *charges* kull tunnellata fl-iskrittura tas-7 ta' Ottubru, 1992 hija zbaljata u li c-cifra tajba għandha tkun ta' Lm4.18;
2. Tiddikjara għalhekk illi l-konvenuti nomine hallsu indebitament lill-atturi is-somma ta' Lm12,784;
3. Konsegwentament tikkundanna l-atturi nomine jroddu lura lill-atturi nomine s-somma ta' Lm12,784;

Bl-imghaxijiet legali u bl-ispejjez kontra l-atturi nomine li huma mharkin għas-subizzjoni.

ECCEZZJONIJIET GħAL KONTRO-TALBA

Is-socjeta' attrici pprezentat l-eccezzjonijiet tagħha għall-kontro talba tas-socjeta' konvenuta fejn eccepjet illi t-talbiet tal-konvenuti nomine għandhom jigu michuda peress illi huma nfondati fil-fatt u fid-dritt.

Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

PROVI

L-attur xehed li l-ammont mitlub fic-citazzjoni huwa dak *outstanding* li

I-kumpanija konvenuta xtrat minghand il-Medigrain. Dan kien bejgh ordinarju ta' qamh. Ma kien hemm ebda kuntratt jew ftehim specjali fuq dan il-bejgh. Il-konvenut qatt ma cahad li ghandu jaghtina l-ammont mitlub. Il-ftehim specjali kien ghal dak li jirrigwarda l-kontro-talba. (Dok JA fol 22 u 23). Il-konvenuti kienu accettaw il-prezz li kienu offrewlhom. Kienu giebu l-qamh apposta ghall-konvenuti biex ikunu jistghu jesportawh. Il-konvenuti qed isostnu li huma ccargjawhom aktar *storage* milli suppost. Fil-ftehim m'hemmx *provision* dwar *storage*. Ftehemu fuq Lm6.18 *per ton* u dan l-ammont kien jinkludi *storage*. L-ammont waslu ghalih fuq *costings* li kienu ghamlu. Kienu anke tawhom *breakdown* ta-*charges*. Perjodu ta' *storage* bilfors irid ikun hemm ghax il-qamh ma jidholx u johrog f'gurnata. Huma kienu nehew l-element ta' profitt da parti taghhom biex jghinu lill-konvenuti izda *c-charges* l-ohra kellhom izommuhom. Il-*costings* ma jinghtawx fil-kummerc.

Joe Schranz, Financial Controller mal-Medigrain, xehed li l-ammont mitlub ghadu dovut. Kien sar ftehim a fol. 22 li bih il-konvenuti xtraw qamh biex jisportawh. L-*export order* kienet thallset kollha u l-ammont mitlub f'din ic-citazzjoni huwa ghal ordnijiet lokali li saru wara l-*export order* u huma datati Dicembru, 1994. Wara li hallas fuq l-*export order* il-konvenut talab *refund* ta' *storage* fuq l-*agreement* tal-*export*. Il-konvenuti mhux qed ihallsu l-ammont mitlub ghax qed jippretendu li huma ghandhom jaghtuhom ta' l-istorage taht l-*agreement*. Il-kumpanija ma tohrogx *costings*. Dawn huma haga interna.

Peter Tortell, General Manager tal-Medigrain, xehed li kien sar ftehim specjali mal-konvenuti fuq *export order*. L-*agreement* ezibit huwa rifllessjoni tad-diskusjonijiet li kellhom qabel. Il-konvenuti ma kellhom ebda lment dwaru. Huma hallsu.

Andrew Briffa, Manager mas-socjeta' attrici, xehed li l-ammont mitlub huwa ghal fornituri lokali ta' qamh u mhux tal-*export order* li kienet thallset.

Il-konvenut, Managing Director tas-socjeta' konvenuta, xehed li kien ghamel il-kuntratt a fol. 22. Il-Medigrain kienu qalulhom il-prezz kemm kien ser ikun.

Spiteri Staines li kien maghom fuq din l-ordni kien qallhom li *c-charges* kienu *inflated*, u hu kien qal hekk lis Sur Agius u dan kien qallu "*take it or leave it*". Minhabba l-impenn li kienu hadu hu ma kellux alternativa ohra hlief li jiffirma. Huma hallsu skond il-kuntratt b'hafna *extra charges*. Huma damu xaghrejn jinnegozjaw fuq dan il-kuntratt. Kien ra d-*draft agreement* xi 14 il-gurnata qabel iffirmah. Ghalkemm din ma kinitx it-triq li kienu jippreferu, raw li din kienet it-triq li l-awtorita' riedet u ddecidew li jaccettawha. Meta huma oggezzjonaw fuq *ic-charges* ir-risposta kienet "*take it or leave it*"

VERBAL

Illi b'verbal a fol. 43 il-konvenut iddikjara li l-ammont mitlub fic-citazzjoni mill-attur nomine huwa dovut u ghalhekk il-partijiet qablu li l-kawza timxi biss fuq il-kontro-talba.

KONSIDERAZZJONIJET

Mill-eccezzjonijiet u l-provi li gew ipprezentati quddiem din il-Qorti jirrizulta illi s-socjeta' konvenuta mhix qed tikkontesta illi hija fil-fatt irceviet minghand is-socjeta' attrici konsenja ta' qamh li l-valur taghha huwa ta Lm12,373.24 u li ghal din il-konsenja ta' qamh hija ma hallsitx. Li qed jigi kkontestat mis-socjeta' konvenuta f'din il-kawza huwa li tali ammont mitlub mis-socjeta' attrici m'ghandux jithallas minnha stante tpacija.

Joe Schranz, Financial Controller mal-Medigrain, xehed li l-ammont mitlub ghadu dovut. Kien sar ftehim a fol. 22 li bih il-konvenuti xtraw qamh biex jesportawh. L-*export order* kienet thallset kollha u l-ammont mitlub f'din ic-citazzjoni huwa ghal ordnijiet lokali li saru wara l-*export order* u huma datati Dicembru, 1994 (fol. 4-7). Wara li hallsu l-*export order*, il-konvenuti talbu *refund* ta' *storage* fuq l-*agreement* tal-*export*. Il-konvenuti mhux qed ihallsu l-ammont mitlub ghax qed jippretendu li huma ghandhom jiehd u ta' l-*storage* taht l-*agreement*.

Il-konvenut xehed li huma kienu ikkomplejnaw li *c-charges* kienu *inflated* u l-atturi kienu rrispondewhom “*take it or leave it*”. Minhabba l-impenn li kien ha hu ma kellux alternativa hlief li jiffirma. Huma hallsu skond il-kuntratt b’hafna *extra charges*. Huma damu xaghrejn jinnegozjaw fuq dan il-kuntratt. Kien ra d-*draft agreement* xi erbatax (14) il-gurnata qabel iffirmah. Ghalkemm din ma kienitx it-triq li kienu jippreferu, raw li din kienet it-triq li l-awtorita’ riedet u ddecidew li jaccettawha.

Tikkunsidra

Il-konvenuti qed jippretendu li sar hlas indebitu lill atturi (billi l-atturi zammewlhom tal-profitt meta kienu ntrabtu li ma jzommulhomx) u dik il-parti tal-prezz li tikkorrispondi ghall-profitt li ghamlu l-atturi ghandha tintradd lura lill-konvenuti billi ssir tpacija.

X’tiprovdi l-ligi maltija dwar t-tpacija.

Issir referenza ghall artikolu 1196 tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta’ Malta li jipprovdi illi:

“(1) meta tnejn min-nies huma debituri ta’ xulxin, issir bejniethom tpacija.

(2) it-tpacija issir ipso jure u wkoll minghajr ma jkunu jafu d-debituri. Hekk kif ikunu jezistu zewgt idjun fi zmien wiehed, jinqatlu wiehed bl-iehor sa fejn ikunu indaqs.

L-artikolu 1197 jipprovdi wkoll illi

“It-tpacija ssir biss bejn zewgt idjun li jkollhom bhala oggett somma ta’ flus, jew kwantita’ ta’ hwejjeg fungibbli tal-istess speci u li jkunu t-tnejn likwidi u li jistghu jintalbu”.

Dawn il-klawsoli gew interpretati mill-gurisprudenza b’dan il-mod:

Fil-kawza **Alfonso Ellul vs Giuseppe Scicluna** (Vol XVIII P1 p.79) il-Qorti qalet li: *“l-eccezione della compensazione giudiziale non e ammissibile quando il credito di chi la deduce sia di lunga liquidazione”*

Fil-kawza **Paul Abela vs Paul Laferla noe** (Vol XXXVII P.1 p.490) il-Qorti qalet ukoll illi: *“l-kompensazzjoni ma tistax tigi invokata bhala li operat ruhha ipso jure ghar-rigward ta kreditu li ma kienux ammessi mill-parti l-ohra.”*

Fil-kawza **Patrick Falzon Gough vs Albert Mizzi noe** (Qorti tal-Appell Inferjuri deciza 28.1.94) il-Qorti qalet illi: *“il-kompensazzjoni ma tistax issir jekk il-kreditu allegatament kompensat ikun kontestat mill-allegat debitur u dan minhabba l-aspett li l-ligi tirrikjedi li l-istess kreditu jrid ikun likwidu jew facilem likwidabbli u esigibbli.”*

Filwaqt li fil-kawza **Giuseppe Mifsud vs Carmel Aquilina** (Vol XXIX. iii. P.33) il-Qorti ddecidiet illi: *“meta l-kreditu dedott in kompensazzjoni ma jkun ta soluzzjoni facili u pronta, il-Qorti ma ghandhiex taghti widen lill-eccezzjoni tal-kompensazzjoni”*.

Illi fil-kaz in ezami l-atturi qed jichdu li huma ghandhom jaghtu xi haga lill-konvenuti ghalhekk il-kompensazzjoni ma tistax tigi invokata bhala li operat ruhha *ipso jure* ghar-rigward tal-kreditu li l-konvenuti qed jippretendu li ghandhom billi mhux ammess mill-atturi. Il-kreditu pretiz mis-socjeta' konvenuta mhux likwidu jekk fil-fatt verament hu dovut.

F'dawn ic-cirkostanzi ma jistax jinghad li fid-dawl tal-ligi kif espressa fl-artikoli msemmija setghet issir kompensazzjoni arbitrarjament mis-socjeta' konvenuta billi tnaqqas dak li l-atturi qed jippretendu li hi m'ghandiex dritt tnaqqaslu.

Ghal kull buon fini, dwar il-kontro-talba tal-konvenuti ghandu jigi rilevat li l-konvenuti kienu accettaw il-ftehim a fol. 22 u ma jirrizultax li kien hemm xi pressjoni fuqhom biex jaccettaw il-ftehim bil-fors. Il-konvenuti accettaw il-prezz

li kienu tawhom l-atturi u fil-fatt hallsu. Kien wara li l-atturi talbuhom biex ihallsu il-kontijiet pendenti ghal xiri ta' qamh lokali li qajmu l-kwistjoni tal-*extra charges* li allegatament zammewlhom l-atturi.

Is-socjeta' konvenuta mhix gustifikata illi tippretendi li prezz mifiehem fuq skrittura jigi mibdul wara li l-istess ftehim jkun ffirmat u mhallas anke jekk fl-istess ftehim hemm indikati prezzijiet li skond hi gew kkalkulati hazin.

Dato non concesso li kien hemm prezzijiet indikati hazin certament hawn mhux qed nitkellmu fuq ammont li huwa 'ta' soluzzjoni facili u pronta' u l-kreditu li qed titlob huwa '*di lunga liquidazione*' apparti li kif diga' inghad hu kkontestat mis-socjeta' attrici

DECIZJONI

Ghal dawn il-motivi l-Qorti tiddecidi billi tilqa' t-talba attrici kif dedotta bl-ispejjez kontra l-konvenuti; u tichad il-kontro-talba tal-konvenuti bl-ispejjez kontra taghhom.

ONOR. IMHALLEF GEOFFREY VALENZIA B.A., LL.D.

FRANKIE MERCIECA
Deputat Registratur